

STORTINGET

Innst. 348 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 99 L (2018–2019)

Innstilling fra næringskomiteen om Lov om forbud mot hold av pelsdyr

---

Til Stortinget

Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

Landbruks- og matdepartementet foreslår i proposisjonen en ny lov om forbud mot hold av pelsdyr.

Et forbud mot hold av pelsdyr krever hjemmel i lov, jf. legalitetsprinsippet i Grunnloven § 113. Dette er også lagt til grunn i Meld. St. 8 (2016–2017) Pelsdyrnæringen, hvor det ble uttalt at et forbud mot å drive en næring er inngripende og krever klar hjemmel i lov. Departementet har vurdert om et forbud mot hold av pelsdyr bør hjemles i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd, eller i en egen lov. I denne saken er bakgrunnen for det foreslåtte forbudet knyttet til formålet med dyreholdet. Regjeringen har kommet til at hold av pelsdyr medfører belastninger på dyrene som ikke kan forsvares ut fra formålet med dyreholdet, og tar derfor sikte på en styrt avvikling av næringen gjennom et forbud mot hold av pelsdyr. Begrunnelsen går dermed ut over de hensyn dyrevelferdsloven skal ivareta. Departementet mener derfor at forbudet bør hjemles i en egen lov.

Forslaget gjelder lovfesting av et forbud mot å holde dyr utelukkende eller primært for at dyrene eller deres avkom skal avlives med sikte på salg eller annen utnyttelse av pelsen. Det foreslås en avviklingsperiode frem til 1. februar 2025 for produsenter som holdt pelsdyr 15. januar 2018.

Det foreslås at loven gir hjemmel til å fastsette forskrift om kompensasjon for tap av retten til å holde pelsdyr og om tilskudd til omstilling. Innretning av kompensasjonsordningen er beskrevet i proposisjonen. Forslaget forutsetter at det fastsettes en forskrift med nærmere bestemmelser om søknad og utmåling.

Kapittel 2 i proposisjonen redegjør for bakgrunnen for lovforslaget, og i kapittel 3 omtales situasjonen for pelsdyrnæringen i Norge.

Høringen

Forslag til lov om forbud mot hold av pelsdyr ble sendt på høring 22. november 2018 med høringsfrist 31. januar 2019. Høringsnotatet ble sendt til de høringsinstansene som er listet opp i kapittel 5 i proposisjonen.

Departementets vurdering og forslag

Departementet konstaterer at det i høringen er fremmet sterke synspunkter både for og mot en styrt avvikling av pelsdyrnæringen gjennom et forbud mot hold av pelsdyr.

Lovprosessen

I høringsinnspillene rettes til dels sterk kritikk mot at det nå, mindre enn to år etter at Stortinget fattet vedtak om at det skulle arbeides for en bærekraftig utvikling av næringen, fremmes forslag om et lovforbud.

Det var en intensjon at pelsdyrutvalgets innstilling (NOU 2014:15) og den etterfølgende stortingsmeldingen skulle avklare om det skulle satses på en bærekraftig utvikling eller en styrt avvikling av pelsdyrnæringen. Departementet bemerker i proposisjonen at pelsdyrnæringen har vært omstridt og gjenstand for politisk diskusjon i en årrekke, og at mulig avvikling og sam-

funns- og foretaksøkonomiske konsekvenser av dette ble drøftet så sent som i Meld. St. 8 (2016–2017). Pelsdyrnæringen er også i en særstilling ved at det er flere politiske partier som har programfestet at de ønsker å avvikle den.

Noen høringsinstanser anfører at prosessen frem mot regjeringens beslutning om å foreslå et forbud mot pelsdyrhold ikke er i tråd med at myndighetene skal legge til rette for åpenhet og en reell offentlig debatt. Det vises i denne sammenheng til Grunnloven § 100 sjette ledd. Grunnloven § 100 sjette ledd (bokmålsversjonen) lyder:

«Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale.»

Spørsmålet om et forbud mot pelsdyroppdrett har vært gjenstand for offentlig høring og debatt i forkant av Stortingets vedtak i 2017. Også etter at regjeringens partienes intensjon om å foreslå en avvikling av næringen ble kjent, har det vært betydelig offentlig oppmerksomhet og debatt om saken. I siste høring har også betydningen av oppdretternes innrettelse etter Stortingets vedtak 10. januar 2017 vært fremme. Departementet kan derfor vanskelig se at det ikke har vært lagt til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale i spørsmålet om det skal innføres et forbud mot pelsdyrhold i Norge, jf. pkt. 6.3.1 i proposisjonen.

Rettslig adgang til å fastsette forbud

I høringsinnspill er det hevdet at et forbud mot hold av pelsdyr vil være i strid både med flere bestemmelser i Grunnloven og med EMK tilleggsprotokoll 1 artikkel 1.

Lovavdelingen konkluderte med at det ikke er grunnlag for erstatning for økonomisk tap pelsdyroppdretterne måtte lide som følge av forbud, ut fra en analogisk anvendelse av Grunnloven § 105.

I rettspraksis har det blitt lagt vesentlig vekt på om den private parten måtte være forberedt på at restriksjoner kunne bli innført. Noen høringsinstanser argumenterer for at Stortingets anmodningsvedtak 10. januar 2017 om bærekraftig drift av pelsdyrnæringen har vesentlig betydning for vurderingen etter Grunnloven § 105. Det er på det rene at vedtak i Stortinget og de standpunktene nasjonalforsamlingen over tid inntar til et saksområde, kan ha betydning for hvilke forventninger som skapes blant de næringsdrivende. Forventninger bygd på slike grunnlag kan etter omstendighetene også være rettslig beskyttet i større eller mindre grad. Vedtaket som det her er vist til, innebærer imidlertid kun en anmodning til regjeringen, og det er ikke adressert til pelsdyroppdretterne. Det ble ved stortingsbehandlingen av Meld. St. 8 (2016–2017) heller ikke truffet andre vedtak rettet mot oppdretterne. På bakgrunn av dette, og at det over lang tid har vært usikkerhet omkring pelsdyrnæringen, kan departementet

ikke se at Stortingets vedtak har særlig betydning for grunnlovsvurderingen. Når et forbud kombineres med departementets forslag om avviklingsperiode og kompensasjonsordning, anser departementet at det uansett er klart at det ikke er grunnlag for erstatning etter en analogisk anvendelse av Grunnloven § 105.

Forholdet til EMK tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 er omtalt på side 22–24 i proposisjonen.

Faglig grunnlag og begrunnelse for forbud

Høringsinstansene er delt i spørsmålet om det er faglig grunnlag for å innføre et forbud mot hold av pelsdyr i Norge. Det er for det første ulike synspunkter på om det er mulig å gi pelsdyr tilfredsstillende dyrevelferd i de driftssystemene som benyttes i næringen, og om dyrevelferden for pelsdyr kan sies å være tilfredsstillende ivaretatt i dag. Dernest er det ulike synspunkter på om det er riktig å legge vekt på en etisk vurdering av formålet med dyreholdet i en vurdering av næringen.

Dyrevelferdslovens «fanebestemmelse» er nedfelt i loven § 3 og fastsetter at

«[d]yr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger».

I merknaden til denne heter det blant annet at

«[i] vurderingen av om en påkjenning eller belastning er unødig, må det legges vekt på disses karakter og omfang, om de er påført av mennesker, hva som er formålet med å utsette dyr for dette og om handlingen er allment akseptert».

Det er i dag ikke noen alminnelig regulering i dyrevelferdsregelverket av hvilke formål det er tillatt å holde dyr for. I regelverket for bruk av dyr i forsøk setter imidlertid formålet grenser for bruken av dyr.

Høringsuttalelsene og den offentlige debatten om pelsdyrhold illustrerer at det blant organisasjoner og borgere er ulike vurderinger omkring formålets betydning for aksept av pelsdyrhold. For noen er det ikke formålet med dyreholdet som er avgjørende, men om dyrevelferden er tilstrekkelig god. Andre mener formålet med pelsdyrhold tilsier at det her må kreves et høyere nivå av dyrevelferd enn ved annet dyrehold. Et tredje synspunkt er at formålet med pelsdyrhold er uakseptabelt. Flere høringsinstanser har trukket frem at det er vanskelig å se forskjell på formålene pelsproduksjon og kjøttproduksjon ut fra en betraktning om hvor nødvendig produktet er.

Som Foreningen Norske Etologer påpekte i høringsen, kan etiske vurderinger gjøres av alle, ut fra egne grunnprinsipper og etiske tankegang rundt husdyrhold, og at her teller ikke fagfolks etikk mer enn den vanlige borgers.

Pelsdyrutvalget uttalte også i NOU 2014:15 at

«[d]et er en politisk vurdering om kjennetegn ved formålet [for produksjonen] bør ligge til grunn for et lovforbud mot en næring».

Departementet legger til grunn at det er en kombinasjon av dyrevelferdsfaglige og etiske forhold som i sum kan begrunne et forbud mot hold av pelsdyr i Norge. Begrunnelsen går ut over de hensyn dyrevelferdsloven er ment å ivareta. Departementet mener derfor at forbudet bør fastsettes i en egen lov.

Det er Stortinget som gjennom lovgivningen definerer hvilke aktiviteter som ut fra overordnede samfunnsmessige hensyn anses skadelige eller uheldige. Det er altså primært et politisk spørsmål hvilke belastninger på dyr som kan aksepteres, og i hvilken grad formålet med en aktivitet kan legitimere belastninger.

Når regjeringen har kommet til at den vil foreslå en styrt avvikling av pelsdyrnæringen i Norge gjennom et forbud mot hold av pelsdyr, er begrunnelsen for dette at hold av pelsdyr medfører belastninger på dyrene som ikke kan forsvares når formålet med dyreholdet primært eller utelukkende er produksjon av pels, og at dette dyreholdet dermed ikke er samfunnsmessig ønskelig.

Forslag til kompensasjonsordning

En rekke høringsinstanser har tatt til orde for en vesentlig høyere kompensasjon til pelsdyroppdretterne enn det som fremgikk av departementets forslag. Departementets forslag i høringsnotatet og høringsinstansenes syn er omtalt i kapittel 7 i proposisjonen. Flere høringsinstanser mener fremtidig inntektstap bør kompenseres. Norges Pelsdyrslag har fått utarbeidet en vurdering fra Samfunnsøkonomisk analyse AS, der det er beregnet at full kompensasjon for tapt inntekt frem til pensjonsalder for alle pelsdyroppdretterne vil utgjøre om lag 1,78 mrd. kroner, mens full kompensasjon for tapt inntekt i 10 år etter avvikling vil utgjøre om lag 1,05 mrd. kroner. Departementet bemerker i proposisjonen at i denne analysen er det lagt til grunn høyere skinnpriser enn det som har vært langsiktig trendpris. Enkelte høringsinstanser mener også at kompensasjonsordningen bør utformes slik at pelsdyroppdretterne får sanert all gjeld de måtte ha knyttet til pelsdyrvirksomheten.

Departementet legger til grunn at det store flertall av pelsdyroppdrettere vil kunne finne annet inntektsgivende arbeid innen rimelig tid, og at samfunnets generelle ordninger vil komme til anvendelse der det er nødvendig. Det legges ikke opp til å kompensere for fremtidig inntektstap. I tillegg til avviklingsperioden vil imidlertid kompensasjonsordningen og ordningen med omstillingsmidler som foreslås etablert, kunne bidra til å lette overgangen for den enkelte.

Etter departementets vurdering bør kompensasjonsordningen gis en utforming som likebehandler oppdrettere uavhengig av deres personlige økonomiske situasjon. Det vil i en del tilfeller heller ikke være mulig

å fastslå konkret hvor mye av den enkelte produsents gjeld som direkte kan henføres til pelsdyrvirksomheten.

Rettslig regulering av kompensasjonsordningen

Det er i høringen gitt uttrykk for at kompensasjonsordningen bør være en integrert del av loven. Departementet er enig i synspunktene som er fremmet om at det er en nær sammenheng mellom det foreslåtte lovforbudet og den kompensasjonsordningen som blir etablert, og at det derfor er hensiktsmessig at lovproposisjonen klargjør innholdet i kompensasjonsordningen og ordningen med omstillingsmidler. Reglene for økonomisk kompensasjon må imidlertid ta høyde for en rekke ulike forhold, blant annet regler for søknad, dokumentasjon, opplysnings- og bistandsplikt, offentlig kontroll, bestemmelser om når kompensasjon kan avkortes eller kreves tilbake, og foreldelsesfrist mv. Departementet vurderer det som hensiktsmessig at disse bestemmelsene nedfelles i forskrift, både for å kunne ha fleksibilitet for nødvendige endringer underveis ut fra erfaring med forvaltning av ordningen, og for å kunne innhente synspunkter på disse reglene gjennom en ordinær høringsprosess.

Oppsummering av departementets forslag til kompensasjonsordning

Med de endringer som er gjort på bakgrunn av høringen, kan departementets forslag oppsummeres slik:

1. Kompensasjon til oppdrettere som avviker før forbud mot hold av pelsdyr er vedtatt:
Departementet vil innarbeide en bestemmelse i forskrift om kompensasjon som åpner for at også oppdrettere som har avvirket etter 15. januar 2018, men før forbud mot hold av pelsdyr er vedtatt, kan få kompensasjon.
2. Kompensasjon for ikke-realiserbar kapitalbeholdning:
Beregning av kompensasjon for ikke-realiserbar kapital suppleres med et tillegg basert på antall avlæstispe slik det fremkommer i godkjent søknad om produksjons- og avlæsertilskudd i første og andre søknadsomgang for 2017. For produsenter som eventuelt ikke har søkt produksjons- og avlæsertilskudd, vil annen dokumentasjon vurderes. Det gis en kompensasjon på 420 kroner pr. avlæstispe av mink og 840 kroner pr. avlæstispe av rev.
Kompensasjon for ikke-realiserbar kapitalbeholdning videreføres ellers som foreslått i høringen. Denne tar utgangspunkt i bokført verdi ved utgangen av ligningsåret 2017 for drifts- og anleggskapital som er brukt i pelsdyrvirksomheten pr. 15. januar 2018. Etter denne dato beregnes en fremskrevet verdi på avviklingstidspunktet, der det legges til grunn avskrivning med 7 pst. i året fra 2017 til og

med det siste året med pelsdyrproduksjon ved virksomheten.

Det kan etter individuell vurdering gis kompensasjon ut over dette til produsenter som har gjort investeringer etter at Meld. St. 8 (2016–2017) ble behandlet i Stortinget, men før 15. januar 2018.

3. Kompensasjon for riving/opprydning:

Forslaget om kompensasjon til delvis dekning av kostnader til riving/opprydning etter driften videreføres med inntil 50 mill. kroner totalt, som foreslått i høringen. Kompensasjonen gis for dokumenterte kostnader, men begrenses oppad til et standardisert beløp på om lag 250 kroner pr. avlstsippe av mink og om lag 500 kroner pr. avlstsippe av rev. Eiers egeninnsats kan inngå i dokumenterte kostnader, beregnet etter samme satser som det som gjelder ved pålagt sanering etter smittsomme sykdommer i plante- og husdyrproduksjonen (litr. 48 i statens regulativ).

4. Omstillingsmidler:

Den foreslåtte ordningen med en egen omstillingspakke for omstilling til annen landbruksvirksomhet utvides til også å omfatte omstilling til virksomhet utenfor landbruket.

Totalrammen for omstillingspakken utvides til 100 mill. kroner.

Departementet tar sikte på å sende forslag til forskrift om økonomisk kompensasjon på høring kort tid etter at Stortinget eventuelt har vedtatt lovforslaget.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Et forbud mot hold av pelsdyr vil påføre den enkelte oppdretter et økonomisk tap.

NIBIO har på oppdrag fra departementet i 2018 oppdatert den foretaksøkonomiske kalkylen som ble lagt til grunn i Menons rapport fra 2016. Sistnevnte rapport ble omtalt i Meld. St. 8 (2016–2017). Den nye kalkylen fra NIBIO er omtalt i kapittel 8 i proposisjonen.

Departementet bemerker i proposisjonen at for den enkelte pelsdyroppdretter vil tapet ved et forbud mot hold av pelsdyr reduseres tilsvarende størrelsen på den kompensasjonen vedkommende mottar. Ved at kompensasjonen for ikke-realiserbar kapital foreslås økt sammenlignet med høringsforslaget, vil denne kunne overstige den bokførte verdien av pelsdyrvirksomheten og dermed isolert sett gi en regnskapsmessig gevinst.

Forbudet vil også ha konsekvenser for andre, særlig ansatte i virksomheter i eller tilknyttet pelsdyrnæringen. Avviklingsperioden, alternative jobbmuligheter og samfunnets generelle ordninger vil redusere konsekvensene for disse.

Dersom en legger til grunn 2019 som siste år med pelsdyrproduksjon for alle pelsdyroppdrettere, tilsier dette en samlet kompensasjon for ikke-realiserbare ka-

pitalbeholdninger på om lag 265 mill. kroner. Dersom avviklingen skulle fordele seg jevnt gjennom avviklingsperioden, blir beløpet om lag 220 mill. kroner.

Det standardiserte tillegget til kompensasjonen for ikke-realiserbar kapitalbeholdning vil totalt beløpe seg til om lag 85 mill. kroner. Det vil etter individuell vurdering kunne bli gitt kompensasjon ut over dette til produsenter som har investert i pelsdyrvirksomheten i tidsrommet januar 2017–januar 2018. Dette vil omfatte et fåtall produsenter og forventes på usikkert grunnlag å kunne beløpe seg til i størrelsesorden 10 mill. kroner.

Kostnader til delvis kompensasjon av kostnader til riving og opprydning vil beløpe seg til inntil 50 mill. kroner.

Det vil bli avsatt 100 mill. kroner til omstillingstiltak til annen virksomhet for pelsdyroppdrettere.

Utbetaling av den samlede kompensasjonen og omstillingsmidlene forventes å fordele seg på årene frem til og med 2025.

Staten vil ha besparelser knyttet til at behovet for tilsyn med pelsdyrvirksomheter faller bort, og til bortfall av avløsertilskudd til pelsdyroppdrettere. På den annen side vil forvaltning av kompensasjonsordningen medføre noe merarbeid for det offentlige. Dette vil bli gjort innenfor Landbruks- og matdepartementets til enhver tid gjeldende budsjettamme.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Linda C. Hofstad Helleland, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Charter Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til Prop. 99 L (2018–2019), der regjeringen foreslår å forby hold av pelsdyr.

Omtale av næringen og prosessen

Komiteen merker seg at det i dagens lovverk og forskrifter er lov å holde mink, sølvrev, blårev og krysninger mellom disse reveartene for pelsproduksjon. Komiteen merker seg videre at NIBIO anslo at det var, per 1. januar 2017, 201 pelsdyrbruk i Norge, at om lag halvparten av disse har annen jordbruksdrift, og at det foregår pelsoppdrett i de fleste fylker. Trøndelag, Oppland og Sogn og Fjordane har flest reveprodusenter, og Rogaland har flest minkprodusenter. Komiteen ser at

forventet førstehandsverdi av den norske pelsdyrproduksjonen for 2018 er på drøyt 200 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at 2018 var et år med lave priser på pelsskinn, og at prisene over tid har variert.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i januar 2017 fattet vedtak om bærekraftig utvikling av pelsdyrnæringen. Dette vedtaket ble truffet etter en grundig prosess der regjeringen hadde nedsatt et offentlig utvalg som utredet saken. Regjeringen sendte NOU 2014:15 på alminnelig høring og fremmet deretter en stortingsmelding som ble behandlet i Stortinget, med blant annet høring i komiteen. Formålet med denne prosessen var å sikre forutsigbarhet og stabile rammevilkår for pelsdyrnæringen.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg (Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre) i Jeløyerkleringen varslet et forbud mot pelsdyrnæringen. Disse medlemmer registrerer også at regjeringen Solberg (Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre) valgte å videreføre punktet i Granavolden-erklæringen.

Disse medlemmer viser til at det sannsynligvis er første gang det vil bli innført et næringsforbud i Norge. Regjeringen vil ikke innføre et forbud mot import eller et forbud mot omsetning av pels og pelsprodukter i Norge. Pelsen må bare ikke være produsert i Norge. Norge driver pelsdyroppdrett med strenge krav til dyrevelferd. Disse medlemmer viser til at statsråden i brev av 14. mai 2019 har svart komiteen at

«(d)ersom en måler dyrevelferden i form av antall brudd på gjeldende regelverk, kommer ikke pelsdyrhold dårligere ut enn andre dyrehold».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det 29. mai 2019 ble holdt en pressekonferanse i Stortingets vandrehall med de landbrukspolitiske talspersonene til Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Disse medlemmer viser til at det her ble presentert en løsning for forbedringer av kompensasjonsordningen. Disse medlemmer viser til at den løsningen som ble presentert, når det gjelder kompensasjonsordning og individuell behandling, i liten grad er å finne igjen i denne innstillingen.

Disse medlemmer er også kritiske til regjeringens manglende evne og vilje til å besvare komiteens spørsmål og å gi lovteknisk bistand til komiteen i saken.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at det under komiteens åpne høring om saken var massiv motstand mot både forslaget om forbud og den foreslåtte kompensasjonsordningen. Disse medlemmer registrer at bare NOAH, Dyrevernallian-

sen, Eurogroup for animals og Dyrebeskyttelsen støttet regjeringens forslag.

Disse medlemmer mener prosessen som har ført frem til vedtaket om å foreslå lovforbud mot hold av pelsdyr, er under enhver kritikk.

Forslaget om å avvikle pelsdyrnæringen

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår en avviklingsperiode frem til 1. februar 2025.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, forstår den menneskelige belastningen som følger av et forslag om at næringen man selv og familien helt eller delvis har gjort til levevei, skal avvikles. Flertallet har videre stor forståelse for at det oppleves særlig tungt å miste muligheten til å fortsette med, og videreføre til neste generasjon, det som oppleves som et livsverk. Det har derfor vært viktig for flertallet å sikre et rimelig oppgjør for pelsdyrbøndene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at flertallspartiene ikke sikrer et rimelig oppgjør.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser også til at innføringen av næringsforbudet er en idé og ønsket politikk fremmet for Stortinget av Solberg-regjeringen, og som får støtte av flertallspartiene i komiteen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for en styrt avvikling av pelsdyrnæringen, i tråd med Arbeiderpartiets program. Disse medlemmer er imidlertid svært kritiske til den måten regjeringen nå legger opp til å avvikle næringen på. Et forbud får store konsekvenser for de som i dag driver oppdrett av pelsdyr ved de om lag 200 pelsdyrbrukene rundt omkring i landet. Disse medlemmer er opptatt av å ivareta alle disse aktørene på en anstendig og rettferdig måte. Det er derfor viktig å unngå at de som må avvikle sin virksomhet, får langsiktige økonomiske problemer på grunn av forbudet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er imot å innføre næringsforbud i Norge. Disse medlemmer viser til at pelsdyrhold er en lønnsom næring som bidrar med eksportinntekter til Norge. Disse medlemmer viser til at Stortinget så sent som i 2017, etter en grundig prosess, vedtok at bærekraftig utvikling skulle gjelde for pelsdyrnæringen.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at hold av pelsdyr fortsatt skal være lovlig i Norge i tråd med vedtak i Stortinget 10. januar 2017.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er positiv til at regjeringen kommer etter og går inn for en styrt avvikling av pelsdyroppdrett. Dette har vært Sosialistisk Venstrepartis politikk i lang tid, av hensyn til dyrevelferd. Dette medlem mener regjeringens forslag til omstillingsmidler ikke går langt nok i å ivareta hensynene til pelsdyrbøndene som nå må legge ned pelsdyrdriften og skal over i andre næringer. Dette medlem mener at disse ordningene bør styrkes for å ivareta sosiale hensyn i denne prosessen.

Rev og mink er dyr som det er svært utfordrende å gi gode liv i fangenskap. Faginstanser som Veterinærforeningen, Veterinærinstituttet og Rådet for dyreetikk mener driftsformen i pelsdyroppdrett ikke kan gi dyrene tilstrekkelig utløp for medfødte behov. Dette medlem mener derfor at det er uetisk å tillate dette dyreholdet, og at det må gjennomføres en styrt avvikling av næringen, slik regjeringen foreslår.

Dette medlem viser til dyrevelferdsloven § 3 om at

«dyr skal beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger»,

og § 23 om at dyr skal

«holdes i miljø som gir god velferd ut fra artstypiske og individuelle behov, herunder gi mulighet for stimulerende aktiviteter, bevegelse, hvile og annen naturlig atferd».

Det er ikke gjort noen vurdering av om pelsdyroppdrett oppfyller disse kravene. Dette medlem anser driftsformen i pelsdyroppdrett for ikke å være i overensstemmelse med bestemmelsene, og viser til Veterinærforeningens, Veterinærinstituttets og Rådet for dyreetikks standpunkt angående dyrevelferden i driftsformen. Videre vurderes ikke formålet med pelsdyroppdrettet å oppveie for belastningen på dyrene. Belastningen på dyrene ansees altså ikke som nødvendig.

Dette medlem viser til at lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har utredet om det er juridisk mulig å innføre et forbud mot pelsdyroppdrett, og kommet til at det er fullt mulig. Lovavdelingen påpekte at

«hensynet til dyrevelferd, eventuelt til de etiske hensyn som kunne ligge bak et ønske om forbud mot pelsdyroppdrett, er anerkjente samfunnshensyn som lovgiver utvilsomt kan legge vekt på som grunnlag for et forbud».

Erstatning, kompensasjon og omstilling

Komiteen merker seg at regjeringen legger frem et utkast til kompensasjonsordning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at kompensasjonsordningen blir forskriftsfestet og etablerer en rett for den enkelte produsent til å få den fastsatte kompensasjonen. Flertallet mener at dette vil innebære en individuell behandling på bruksnivå av samtlige aktive pelsdyrbønder. Flertallet merker seg at de pelsdyrbøndene som var i aktiv drift pr. 15. januar 2018, og som avvirket etter denne datoen, men før loven om pelsdyrforbud er vedtatt, skal omfattes av kompensasjonsordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det flertallspartiene foreslår i innstillingen, ikke er en reell individuell behandling.

Disse medlemmer viser til at dette ikke er noe annet enn det som ligger i proposisjonen, og at vurderingen ikke tar hensyn til de reelle verdiene hver enkelt bonde blir fratatt gjennom dette næringsforbudet.

Disse medlemmer viser til at en rekke høringsinstanser i den åpne høringen i næringskomiteen mente at kompensasjonsordningen som foreslås fra regjeringens side, er for dårlig utredet. Regelrådet har også slått fast at en utredning av alternative utforminger av kompensasjonsordningen ville styrket beslutningsgrunnlaget. Disse medlemmer er av den oppfatning at Stortinget, med utgangspunkt i den lovproposisjonen som er fremmet fra regjeringens side, ikke har tilstrekkelig grunnlag for å kunne vedta en ordning som sikrer pelsdyrbøndene kompensasjon for tap av retten til å holde pelsdyr i tråd med lovens intensjon.

Disse medlemmer mener derfor at saken burde vært sendt tilbake til regjeringen for videre utredning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil til tross for sin sterke motstand mot dette inngrepet i næringsfriheten og den private eiendomsretten, subsidiært stemme for at det blir gitt en anstendig erstatning til dem som rammes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det må lovfestes en rett til erstatning for tap av retten til å holde pelsdyr. På den bakgrunn fremmes forslag om en endring i § 3 i forslag til lov om forbud mot hold av pelsdyr:

«§ 3 skal lyde:

§ 3 Erstatning

Oppdrettere som omfattes av § 2, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap som følge av avviklingen som om det dreier seg om et ekspropriasjonsartet inngrep. Departementet gir forskrift om de nærmere bestemmelser om slik erstatning og om tilskudd til omstilling.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme et nytt lovfor-
slag hvor det innføres forbud mot pelsdyrhold fra 1. februar 2025, og med forslag til en erstatningsbestemmelse som er basert på at det gis erstatning som om det dreier seg om et ekspropriasjonsartet inngrep.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet registrerer at regjeringens forslag til kompensasjonsordning er langt unna å ville dekke det økonomiske tapet bøndene som omfattes av forbudet, vil lide. Disse medlemmer mener det bør være et minimum at bøndene og næringen gis full erstatning for tapet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å gi de pelsdyroppdretterne og andre aktører som rammes av næringsforbudet, full erstatning, og at erstatningen utmåles basert på ekspropriasjonsrettslige prinsipper.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til svar fra Landbruks- og matdepartementet 20. mai 2019 på spørsmål fra komiteen, hvor departementet bl.a. skriver:

«[B]ruk av ekspropriasjonsrettslige erstatningsprinsipper for å kompensere økonomisk tap som følge av at Stortinget benytter sin alminnelige lovgivningskompetanse til å regulere/forby en aktivitet, vil være et betydelig prinsipielt avvik fra det som er vanlig selv om reguleringer får vidtgående økonomiske konsekvenser for eiere av eiendom i Norge.»

Kompensasjon for ikke-realiserbar kapital

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ber departementet i tråd med proposisjonen foreta en individuell vurdering av hvert enkelt bruk. Dette mener flertallet er viktig, da forskjellene kan være betydelige brukene imellom, og særlig gjelder dette kombinasjonsbruk. Flertallet har merket seg at det er lagt opp til en individuell kompensasjon basert på en beregnet verdi av ikke-realiserbar kapitalbeholdning brukt i pelsdyrvirksomheten. Ikke-realiserbar kapitalbeholdning kan beregnes på ulike måter

med ulikt resultat. Flertallet ber regjeringen beregne en individuell kompensasjon basert på bokført verdi. Det hensyntar gjeldssituasjonen tilknyttet pelsdyrdriften på hvert enkelt bruk. Flertallet understreker at tispetillegget ligger fast, og viser for øvrig til proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at det er høyst usikkert hva som ligger i flertallets formulering

«... beregne en individuell kompensasjon basert på bokført verdi. Det hensyntar gjeldssituasjonen tilknyttet pelsdyrdriften på hvert enkelt bruk.»

Disse medlemmer viser til at statsråden i svar på spørsmål fra Senterpartiet sier det ikke er mulig å skille mellom gjeld fra pelsdyrdriften og gjeld fra øvrig drift. Det er heller ikke noe i proposisjonen som varsler at ingen pelsdyrbønder vil sitte igjen med gjeld. Disse medlemmer mener det også vil være usaklig forskjellsbehandling å gi høyere kompensasjon til bønder som har gjeld, enn til bønder som blir frarøvet opparbeidede verdier. Denne kompensasjonsordningen innebærer at enkeltbønder rundt om i hele landet vil måtte betale prisen for regjeringspartienes politikk.

Tilskudd til omstilling

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det legges opp til å avsette 100 mill. kroner i omstillingsmidler til pelsdyrbønder som vil omstille til annen virksomhet. Flertallet vil imidlertid peke på at det for enkelte produsenter som er 62 år eller eldre når forbudet trer i kraft i 2025, kan være lite aktuelt å gå inn i en omstillingsprosess og vanskelig å finne annet inntektsgivende arbeid. Flertallet ber regjeringen utvide kompensasjonsordningen slik at det kompenseres for lavere årlig alderspensjon som følge av uttak av alderspensjon tidligere enn fylte 67 år for slike produsenter, dersom vedkommende ikke har annen lønns- eller næringsinntekt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at omstilling til ny næringsvirksomhet vil forutsette egenkapital. På grunn av næringsforbudet og tilhørende økonomisk tap som følge av svak kompensasjon fra staten, vil sannsynligvis flere bønder være avskåret fra å benytte seg av denne potten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil ha en mer omfattende kompensasjon enn regjeringen legger opp til i sin modell.

Dette medlem mener kompensasjonen må fordeles etter en individuell vurdering og gi godt grunnlag for at oppdretterne kan omstille seg til annet landbruk

eller finne annet arbeid. En god omstillingsordning er derfor viktig, og doblingen av beløpet til omstillingsstøtte var nødvendig. Dette medlem ønsker å styrke norsk landbruk og matproduksjon og ønsker derfor at det legges til rette for at flest mulig av oppdretterne omstiller seg til eller utvider annen landbruksproduksjon. Ettersom ikke alle har mulighet til å omstille seg til annen landbruksproduksjon, må det imidlertid være mulig å få omstillingsstøtte også til arbeid utenfor landbruket, slik det nå foreslås.

Dette medlem mener likevel ikke at forslaget om forbud mot hold av pelsdyr er å anse som ekspropriasjon etter norsk rett, og det vil være en rekke utfordringer ved å legge ekspropriasjonsrettslige erstatningsprinsipper til grunn i denne saken. Dette medlem vil derimot fremme en rekke forslag for å styrke ordningen med omstillingsmidler. Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gi pelsdyrbøndene kompensasjon for realverdien av anleggene, ved at man legger estimert restverdi av realkapital til grunn i stedet for bokført verdi.»

Dette medlem viser til at Norsk landbrukstakst har uttalt at det er fullt mulig å taksere gårdene og finne riktig markedsverdi, også etter et eventuelt avviklingsvedtak.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen kompensere alle utgifter knyttet til riving og opprydning av anlegg som har vært brukt til pelsdyrhold, hvor det stilles krav til sortering av avfallet før levering.»

«Stortinget ber regjeringen sikre pelsdyrbønder som ikke kommer i annet arbeid, kompensasjon for tapt inntekt i inntil tre år.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at pelsdyrbønder som vil være over 62 år i 2025, og som ikke kommer i annet arbeid, gis kompensasjon for tapt inntekt fram til pensjonsalder 67 år.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak høsten 2020 som gjør rede for sosiale og økonomiske konsekvenser av avviklingsvedtaket om pelsdyrnæringen, og med forslag til tiltak som kan rette opp uheldige utslag. Saken skal også belyse konsekvenser for pensjonen til oppdretterne.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ingen pelsdyrbønder blir sittende igjen med gjeld knyttet til anlegget etter nedleggingen.»

Dette medlem vektlegger viktigheten av å få på plass ordningen for å søke om kompensasjon og omstil-

lingsstøtte raskt, slik at oppdrettere som ønsker det, kan komme i gang med avvikling og omstilling. Det er hensiktsmessig at ordningen administreres av fylkesmennene og Landbruksdirektoratet, som foreslått.

Dette medlem påpeker at regjeringen må følge opp sin lovnad fra regjeringserklæringen om å ta initiativ til å finne ytterligere omstillingstiltak for kommuner med en stor andel av pelsdyroppdrettet. Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for å ferdigstille kompensasjonsordningen for pelsdyroppdrettere og gjøre den tilgjengelig i løpet av høsten 2019, slik at oppdretterne kan komme i gang med omstillingen. Regjeringen må i tillegg følge opp sin lovnad om å kontakte kommunene der det er mest pelsdyroppdrett, for å bidra til ekstra omstillingstiltak for områdene hvor avviklingen rammer mest.»

Administrasjon av kompensasjonsordningen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at proposisjonen legger opp til at kompensasjonsordningen skal administreres av Landbruksdirektoratet, og at vedtak i første instans fattes av fylkesmannen. Flertallet er opptatt av enhetlig behandling av kompensasjonssakene i fylkesmannsembetene og ber regjeringen sikre dette.

Riving og opprydning

Flertallet har merket seg at det ikke blir noen plikt til å rive pelsdyrhus som følge av denne loven. Flertallet mener likevel at staten skal ta et større ansvar ved å gi dekning av faktiske kostnader til riving/ opprydning av de pelsdyrhusene som var i bruk pr. 15. januar 2018. Dette vil også legge til rette for at arealene frigjøres for eventuell annen bruk. Flertallet viser til at det i proposisjonen sies at produsenter som hadde et midlertidig opphold på denne datoen som følge av deltakelse i et organisert opplegg for sanering av smittsom dyresykdom, skal omfattes av ordningen, og støtter dette. For å sikre at riving og opprydning som finansieres med statlige midler, blir gjennomført på en kostnadseffektiv måte, mener flertallet at det er rimelig at det stilles krav om at tiltaket gjennomføres etter en forhåndsgodkjent plan for eksempel med konkret tilbud fra godkjent entreprenør. Flertallet viser til proposisjonen, der departementet åpner for at pelsdyrproducenters egeninnsats kan inngå i dokumenterte kostnader til riving/ opprydning. Flertallet mener at det i kostnadsberegningen må tas høyde for gjenvinning og videresalg. Flertallet viser for øvrig til proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet registrer at tilskudd til

riving, som ett av få punkt, er forbedret under komitébehandlingen. Disse medlemmer forventer at staten dekker alle kostnader til opprydding. Disse medlemmer mener det er urimelig å kreve kutt i støtten til opprydding om bonden for eksempel får solgt anlegget som skrapjern for noen tusen kroner, slik flertallet legger opp til.

Andre forhold

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at med dette flertallets merknader vil kompensasjonsordningen bli styrket i forhold til regjeringens forslag, og at totalrammen på 505 mill. kroner som angis i proposisjonen, er å anse som en overslagsbevilgning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringen har stanset alle tiltak som Stortinget i januar 2017 vedtok for å styrke dyrevelferden. Som en konsekvens av at disse medlemmer ikke ønsker å avvikle næringen, fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre de tiltakene for å styrke dyrevelferden i pelsdyrnæringen som Stortinget vedtok i januar 2017.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Mattilsynets høringssvar og den økte risikoen for dårlig dyrevelferd i avviklingsperioden. Det er viktig å sikre at Mattilsynet har ressurser til å føre ustrakt tilsyn på pelsdyrfarmene i avviklingsperioden, etter hva som kreves for risikodyrehold. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti styrket Mattilsynet i sine alternative statsbudsjetter for 2019. Disse medlemmer mener det er viktig at regjeringen har tett kontakt med Mattilsynet framover og forsikrer seg om at de har nok ressurser til å ivareta dyrevelferden i avviklingsperioden.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at et forbud mot produksjon av pels i Norge bare vil flytte produksjonen til andre land med dårligere dyrevelferd. Skal forbudet bidra til mindre produksjon av pels globalt, vil det være naturlig at det følges opp av et forbud mot omsetning av pels og pelsprodukter. Regjeringen har i svar på skriftlig spørsmål fra komiteen sagt at et slikt forbud ikke vil bli foreslått. Dette viser at næringsforbudet er ren symbolpolitikk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener et importforbud mot pels må være neste skritt etter forbudet mot innenlands produksjon. Selv om 99 pst. av den norske pelsen eksporteres og

markedet i Norge er lite, bør hverken norsk eller utenlandsk pels fra pelsdyroppdrett være i salg.

Dette medlem mener det må utredes hvordan et forbud mot import av pels kan innføres etter forbudet mot pelsproduksjon, med sikte på å fremme en lovproposisjon om dette. Utenriksdepartementet har kommet til at det er mulig å innføre et slikt forbud etter at forbudet mot pelsdyroppdrett er trådt i kraft, dersom det er av offentlig interesse og begrunnelsen er en etisk overbevisning om at pelsdyroppdrett er galt.

Dette medlem viser til opinionsundersøkelser som viser at et klart flertall i den norske befolkningen mener pelsdyroppdrett er galt, og støtter avviklingen, for eksempel undersøkelse utført av SynoInt for Dyrevernalliansen fra mars 2019, som viser at 55 pst. av befolkningen støtter avviklingen. Videre begrunnes forbudet mot pelsdyroppdrett etisk med at formålet med oppdrettet ikke veier opp for dyrevelferdskonsekvensene. Dette medlem påpeker at det samme gjelder pels produsert i andre land. Dyrevelferd og dyrehelse inkluderer dyrs mentale velvære i tillegg til fysisk helse. Når dyrene ikke får utløp for sine medfødte behov i driftsformen i pelsdyroppdrett, medfører det dårlig mentalhelse og dermed dårlig dyrehelse. Derfor må pelsdyroppdrett avvikes, og importert pels fra pelsdyroppdrett bør heller ikke være tilgjengelig på det norske markedet. Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning med sikte på å innføre et forbud mot import av pels etter at forbudet mot pelsdyroppdrett er innført.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

§ 3 skal lyde:

§ 3 Erstatning

Oppdrettere som omfattes av § 2, har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap som følge av avviklingen som om det dreier seg om et ekspropriasjonsartet inngrep. Departementet gir forskrift om de nærmere bestemmelser om slik erstatning og om tilskudd til omstilling.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme et nytt lovforslag hvor det innføres forbud mot pelsdyrhold fra 1. februar 2025, og med forslag til en erstatningsbestemmelse som er basert på at det gis erstatning som om det dreier seg om et ekspropriasjonsartet inngrep.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at hold av pelsdyr fortsatt skal være lovlig i Norge i tråd med vedtak i Stortinget januar 2017.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for å gi de pelsdyroppdretterne og andre aktører som rammes av næringsforbudet, full erstatning, og at erstatningen utmåles basert på ekspropriasjonsrettslige prinsipper.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen gjennomføre de tiltakene for å styrke dyrevelferden i pelsdyrnæringen som Stortinget vedtok i januar 2017.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 6*

Stortinget ber regjeringen gi pelsdyrbøndene kompensasjon for realverdien av anleggene, ved at man legger estimert restverdi av realkapital til grunn i stedet for bokført verdi.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen kompensere alle utgifter knyttet til riving og opprydning av anlegg som har vært brukt til pelsdyrhold, hvor det stilles krav til sortering av avfallet før levering.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen sikre pelsdyrbønder som ikke kommer i annet arbeid, kompensasjon for tapt inntekt i inntil tre år.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sørge for at pelsdyrbønder som vil være over 62 år i 2025, og som ikke kommer i annet arbeid, gis kompensasjon for tapt inntekt fram til pensjonsalder 67 år.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak høsten 2020 som gjør rede for sosiale og økonomiske konsekvenser av avviklingsvedtaket om pelsdyrnæringen, og med forslag til tiltak som kan rette opp uheldige utslag. Saken skal også belyse konsekvenser for pensjonen til oppdretterne.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre at ingen pelsdyrbønder blir sittende igjen med gjeld knyttet til anlegget etter nedleggingen.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sørge for å ferdigstille kompensasjonsordningen for pelsdyroppdrettere og gjøre den tilgjengelig i løpet av høsten 2019, slik at oppdretterne kan komme i gang med omstillingen. Regjeringen må i tillegg følge opp sin lovnad om å kontakte kommunene der det er mest pelsdyroppdrett, for å bidra til ekstra omstillingstiltak for områdene hvor avviklingen rammer mest.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en utredning med sikte på å innføre et forbud mot import av pels etter at forbudet mot pelsdyroppdrett er innført.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om forbud mot hold av pelsdyr

§ 1 Forbud mot hold av pelsdyr

Det er ikke tillatt å holde dyr utelukkende eller primært for at dyrene eller deres avkom skal avlives med sikte på salg eller annen utnyttelse av pelsen.

§ 2 Avviklingsperiode

Pelsdyroppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018, kan uten hinder av forbudet i § 1 holde pelsdyr frem til 1. februar 2025.

Departementet kan gi forskrift om hvem som omfattes av første ledd.

§ 3 Forskrift om kompensasjon og omstillingsmidler

Departementet kan gi forskrift om økonomisk kompensasjon og tilskudd til omstilling til oppdrettere som omfattes av § 2. Dette kan blant annet omfatte:

- a) forvaltningen av kompensasjons- og tilskuddsordninger
- b) opplysnings- og bistandsplikt for oppdrettere i forbindelse med søknader om kompensasjon eller tilskudd
- c) tilbakebetalingsplikt dersom det er gitt feil eller mangelfulle opplysninger, og om foreldelsesfrist for tilbakebetalingskrav
- d) frister for å søke om kompensasjon eller tilskudd
- e) avkorting av kompensasjonen overfor oppdrettere som er ilagt aktivitetsforbud etter lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd § 33.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføring av kontroll hos oppdrettere og om opplysnings- og bi-

standsplikt for oppdrettere i forbindelse med en slik kontroll.

§ 4 Straff

Forsettlig eller grovt uaktsom overtredelse av § 1 straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge de-

ler. Det samme gjelder ved brudd på forskrift gitt i medhold av § 3 andre ledd når det er fastsatt i forskriften at en slik overtredelse er straffbar.

§ 5 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i næringskomiteen, den 6. juni 2019

Geir Pollestad

leder

Morten Ørsal Johansen

ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Olaug V. Bollestad til næringskomiteen, datert 14. mai 2019****Spørsmål knyttet til Prop 99 L (2018-2019) Lov om forbud mot hold av pelsdyr**

Jeg viser til spørsmål i brev 6. mai 2019 fra næringskomiteens leder, Geir Pollestad fra Senterpartiet.

1.Hva menes med «produsenter som holdt pelsdyr 15. januar 2018»? Vil også produsenter som hadde en midlertidig stans i produksjonen bli omfattet?

Formuleringen som er sitert i spørsmålet, omfatter aktive produsenter som faktisk hadde pelsdyr på denne datoen. Når det gjelder produsenter som hadde en midlertidig stans i produksjonen, slik at de ikke holdt pelsdyr på denne datoen, vil de likevel kunne bli omfattet av kompensasjonsordningen gjennom forskrift i medhold av lovforslagets § 2 andre ledd. Dette kan særlig være aktuelt for oppdrettere med midlertidig opphold i driften som følge av deltakelse i et organisert opplegg for sanering av smittsom dyresykdom.

2.Er det produsenter som 15. januar 2018 hadde pågående investeringsprosjekter med sikte på å utvide produksjonen?

Jeg antar at dette kan være tilfelle for noen få produsenter, men har ikke informasjon som gjør det mulig å svare mer nøyaktig. I Prop. 99 L (2018–2019) er det sagt at det etter individuell vurdering vil kunne bli gitt en tilleggskompensasjon til produsenter som har investert i pelsdyrvirksomheten i tidsrommet januar 2017–januar 2018. Meningen med dette er å ivareta hensynet til produsenter som har investert i tillit til Stortingets vedtak om bærekraftig utvikling.

3.Hvor mange produsenter holdt pelsdyr 15. januar 2018? Og hvor mange hhv. rev og mink hadde disse?

Departementet har ikke eksakt informasjon om antall produsenter på denne datoen. I henhold til opplysninger fra Landbruksdirektoratet, basert på søknader om produksjonstilskudd, var det på telledatoen 1. oktober 2017 totalt 102 produsenter som hadde mink og 99 produsenter som hadde rev. På telledatoen 1. mars 2018 var det totalt 98 produsenter som hadde mink og 89 produsenter som hadde rev. I begge søknadsomgangene var det 15 av disse som oppga at de hadde både mink og rev. Når det gjelder dyretallet, viser jeg til svar på spørsmål 4).

4.I hvilke kommuner var det per 15. januar 2018 pelsdyrproduksjon, hvor mange produsenter var det i hver kommune og hvor stor produksjon av hhv. mink og rev var det i hver enkelt av disse kommunene?

Her viser jeg til vedlagte oversikt som er basert på søknader om produksjonstilskudd.

5.Finnes det andre eksempler på at en næring som produserer en vare som er og skal være lovlig i Norge, er blitt forbudt ved lov?

Med det foreslåtte forbudet mot hold av pelsdyr vil det bli forbud mot en produksjonsform/en type produksjon som har et visst omfang i norsk landbruk. Departementet er ikke kjent med at det finnes klare paralleller til dette lovforslaget i Norge.

Det vil imidlertid kunne finnes mange eksempler på at varer som lovlig omsettes i Norge, er produsert på en måte som ikke ville ha vært tillatt i Norge.

6.Er dyrevelferden i pelsdyrnæringen dårligere enn i andre dyrehold?

Jeg har ikke grunnlag for å sammenlikne nivået på dyrevelferden for pelsdyr med nivået for andre dyr som blir holdt. Dersom en måler dyrevelferden i form av antall brudd på gjeldende regelverk, kommer ikke pelsdyrhold dårligere ut enn andre dyrehold. I lovproposisjonen har departementet uttalt at det i hovedsak er driftsformen og dyreartene i kombinasjon som skiller pelsdyrhold fra annet dyrehold når det gjelder forutsetningene for god dyrevelferd. Det er pekt på at driftsformen gir innskrenket bevegelsesfrihet og redusert mulighet for å uttrykke artsspesifikt atferdsrepertoar.

7.Er hensynet til dyrevelferd avgjørende for regjeringens forslag om forbud, og vil dette kunne åpne for forbud av andre typer husdyrhold om oppmerksomheten fra dyrevernsiden rettes mot disse produksjonene?

Begrunnelsen for forbudet er at hold av pelsdyr medfører belastninger på dyrene som ikke kan forsvares når formålet med dyreholdet er produksjon av pels, og er dermed ikke knyttet til dyrevelferden alene. Regjeringen har ingen intensjon om å foreslå forbud mot hold av andre typer husdyr.

8.Hvordan er den globale etterspørselen etter mink/rev og hvordan har utviklingen vært over tid?

Pris på skinn vil kunne være en indikator på balansen mellom tilbud og etterspørsel i markedet, men det er etter det departementet er kjent med, ingen sikker indikator som kan brukes til å måle den globale etterspørselen etter skinn fra rev og mink. Det synes heller ikke å foreligge sikre data over produksjon og omsetning i alle produsentland.

Ulike kilder indikerer imidlertid at den globale produksjonen av minkskinn økte fram til 2014, men at den siden har hatt en fallende trend. I følge Copenhagen Furs nettside ble det i 2014 produsert om lag 90 mill. minkskinn globalt, mens det forventes en produksjon på om lag 60 mill. skinn i 2019. Fra Copenhagen Fur uttales det i nettmelding 8. juni 2018 at det er i ferd med å bli balanse mellom tilbud og etterspørsel. Kilde: <https://www.kopenhagenfur.com/en/news/2018/june/2019-mink-production-projection/>

9. Hvor stor produksjon av rev var det i Danmark da forbudet mot hold av rev ble innført?

I følge det danske forslaget til lov om forbud mot hold av rev som ble fremsatt 26. november 2008, var det forventet at det i 2008 ville bli produsert om lag 9.000 revalper på danske pelsdyrfermer. Kilde: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200812L00080>

10. Hvor stor produksjon av rev var det i Sverige da regelverket ble skjerpet slik at denne produksjonen ikke lenger var lønnsom?

I følge svensk jordbruksstatistikk var det i 1994/1995 tjue farmer med rev i Sverige. Åtte av disse hadde rev og mink i kombinasjon, tolv hadde kun rev. Antall avlstsiper av rev var om lag 3.500. Kilde: [https://www.scb.se/H/SOS%201911-/Jordbruk/Jordbruksstatistisk%20årsbok%20\(SOS\)%201965-2001/Jordbruksstatistisk-arsbok-2001.pdf](https://www.scb.se/H/SOS%201911-/Jordbruk/Jordbruksstatistisk%20årsbok%20(SOS)%201965-2001/Jordbruksstatistisk-arsbok-2001.pdf)

11. Det vises til høringsinnspill fra tidligere sivilombudsmann Arne Fliflet. Hva er bakgrunnen for at man i forkant av proposisjonen ikke har gjennomført en åpen demokratisk prosess, slik det ble gjort i forkant av Stortingets vedtak i 2017 om «bærekraftig utvikling»?

Jeg er ikke enig i at det ikke har vært lagt til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale i spørsmålet om det skal innføres et forbud mot hold av pelsdyr. Også etter at regjeringspartienes intensjon om å foreslå en avvikling av næringen ble kjent, har det vært betydelig offentlig oppmerksomhet og debatt om saken. Videre er det gjennomført en ordinær høring av lovforslaget, der også betydningen av oppdretternes innrettelse etter Stortingets vedtak i 2017 er tatt opp.

12. Vil departementet oversende alle juridiske vurderinger som er gjort av forbudet blant annet opp mot Grunnlovens §§ 97, 105 og 110, EMK, EØS og andre internasjonale forpliktelser og avtaler?

Her viser jeg til Lovavdelingens vurdering 11. mai 2016 JDLOV-2016-1743 som er publisert og tilgjengelig på Lovdata. Når det gjelder øvrige juridiske vurderinger, viser jeg til lovproposisjonen og til mitt svar på spørsmål 14).

13. Hvilke vurderinger har departementet gjort av forbud mot pelsdyrhold opp mot Høyesteretts vurderinger av eiendomsvernet i EMK P1-1 i Høyesterettsdom HR-2017-2428-A, (sak nr. 2017/981)?

Når det gjelder vurderingen av vernet etter EMK P1-1 viser jeg igjen til lovproposisjonen.

14. Vil departementet oversende all korrespondanse som har vært mellom Landbruks- og matdepartementet og Justisdepartementet om pelsdyrsaken siden vedtaket om bærekraftig utvikling ble gjort i Stortinget i 2017?

Departementets vurderinger fremgår av lovproposisjonen. Vurderinger og korrespondanse som kan være omfattet av spørsmål 12) og 14) er utformet med sikte på regjeringens og departementets interne saksforberedelse, og kan unntas fra innsyn etter offentleglova §§ 14 og 15. Jeg har vurdert spørsmålet nøye, og sett hen til både Stortingets forretningsorden § 74 og til SMKs veileder *Om forholdet til Stortinget* kapittel 9, men finner det ikke riktig å gi innsyn i denne korrespondansen.

15. Hvor mange tilfeller har det vært av rømming av pelsdyr de siste 10 årene om man ser bort fra eventuelle sabotasjeaksjoner, og i hvilken grad vil fortsatt pelsdyrhold ha negative konsekvenser for det norske økosystemet?

Svaret på dette spørsmålet er basert på informasjon fra Miljødirektoratet. Miljødirektoratet har ingen statistikk eller overvåking av norsk pelsdyrhold med tanke på rømming. Observasjoner fra ulike deler av landet tilsier at dyr har rømt eller er sluppet ut fra pelsdyrhold. Slike observasjoner er høyst tilfeldige og kan ikke tallfestes.

Etableringen av amerikansk mink (Neovison vison) i norsk natur siden de første rømminger rundt 1930 viser potensialet når fremmede arter etablerer seg. I løpet av et par tiår hadde minken inntatt store deler av landet, med påfølgende negative konsekvenser for bakkehekende fugl. Det er lite trolig at eventuelle fortsatte rømminger forverrer dagens situasjon i nevneverdig grad for denne arten.

Når det gjelder rev, så er det ulike varianter som holdes, men de stammer opprinnelig fra enten rødrev eller fjellrev. Sølvrev har sin opprinnelse i rødrev, og vil trolig ikke være noen stor trussel, mens farmvarianter av blårev som har opprinnelse fra fjellrev kan bidra til uønsket genetisk forurensning av den trua fjellreven ved rømming. Hybrider er observert og tatt ut flere steder, men en kjenner ikke til om disse kommer direkte fra rømminger eller om det er dyr fra tidligere rømminger eller frislipp som har krysset seg med ville individer.

16. Hvilke konsekvenser vil et forbud mot hold av pelsdyr ha i Norge når det gjelder sysselsatte, verdiskaping og eksport?

Det foreslåtte forbudet mot hold av pelsdyr vil ha små konsekvenser for nasjonal sysselsetting, verdiskaping og eksport.

Menon har i en analyse fra oktober 2018 beregnet at det i 2018 var om lag 225 årsverk i primærproduksjonen av pelsdyr i Norge. I tillegg sysselsatte næringen 66 personer i forlagene. Det er i dagens arbeidsmarked grunn til å anta at flertallet av de som er sysselsatt i eller tilknyttet norsk pelsdyrnæring, vil kunne finne alternativ sysselsetting innen rimelig tid.

Den årlige verdiskapingen fra norsk pelsdyrhold er i betydelig grad påvirket av hvilken pris som oppnås for pelsdyrskinn i markedet. Menon har beregnet at verdiskapingen i primærproduksjonen var 201 millioner kroner i 2015 og 87 millioner kroner i 2017. Verdiskapingen i forlagene ble beregnet til 37 millioner kroner i 2017.

Eksportverdien av norske pelsdyrskinn har i perioden 2000-2018 variert mellom om lag 200 mill. kroner og knapt 500 mill. kroner pr. år. I 2018 utgjorde eksport av pelsdyrskinn i overkant av 0,2 promille av norsk eksport og i størrelsesorden en halv promille av den norske fastlandseksporten.

17. Det er vesentlig hvilke konsekvenser et forbud har for den globale dyrevelferden. Det vil gi svar på om regjeringens forbud løser «et problem» eller flytter og forsterker et problem. Kan departementet legge frem en oversikt over regelverket for dyrevelferd i de ti landene med størst produksjon av mink og rev i verden?

Departementet har ikke detaljert kunnskap som gjør det mulig å gi en slik oversikt. I Meld. St. 8 (2016-2017) Pelsdyrnæringen gjorde departementet følgende vurdering (punkt 3.4 på side 16 annen spalte):

«Flere land, og spesielt de store pelsproduserende landene, har hver på sin måte satt i verk tiltak for å sikre et minimumsnivå av dyrevelferd. Nivået på dyrevelferden i det enkelte land avhenger ikke bare av regelverket, men også av hvordan dette etterleves og av andre rammebetingelser for driften. For eksempel kan forholdet mellom antall dyr og bemanning i pelsdyrgårdene ha betydning for hvilken oppmerksomhet som kan vies det enkelte dyr. I tillegg vil høyt kompetente dyreholdere ha bedre forutsetninger for å oppnå god dyrevelferd enn andre. Det norske regelverket, og kontrollen med dette, vurderes å være vel utviklet og blant de beste i internasjonal sammenheng.»

Jeg viser for øvrig til lovproposisjonen punkt 6.3.4.

Vedlegg 2

Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Olaug V.Bollestad til næringskomiteen, datert 20. mai 2019

Vedrørende Prop. 99 L (2018–2019) Lov om forbud mot hold av pelsdyr

Jeg viser til spørsmål fra næringskomiteens medlemmer i Arbeiderpartiet fremsatt i brev fra næringskomiteens leder 15. mai 2019.

Først vil jeg peke på at departementet i proposisjonen har vært tydelig at vi ikke mener at det foreslåtte forbudet mot hold av pelsdyr er å anse som ekspropriasjon etter norsk rett, verken generelt eller i enkelttilfeller.

Dernest vil jeg frarå at ekspropriasjonsrettslige prinsipper legges til grunn ved utmåling av kompensasjon i forbindelse med et eventuelt lovvedtak om forbud mot hold av pelsdyr. Bruk av ekspropriasjonsrettslige erstatningsprinsipper for å kompensere økonomisk tap som følge av at Stortinget benytter sin alminnelige lovgivningskompetanse til å regulere/forby en aktivitet, vil være et betydelig prinsipielt avvik fra det som er vanlig selv om reguleringer får vidtgående økonomiske konsekvenser for eiere av eiendom i Norge. Det vises i den sammenheng til Lovavdelingens vurdering av Grunnlovsspørsmålene i Meld. St. 8 (2016–2017) side 83–87. Lovavdelingen konkluderte her med at det ikke er grunnlag for erstatning for økonomisk tap pelsdyroppdretterne måtte lide som følge av et forbud, ut fra en analogisk anvendelse av Grunnloven § 105.

Jeg vil også peke på at den foreslåtte kompensasjonsordningen i Prop. 99 L (2018–2019) innebærer en individuell vurdering av produsenter som har investert i pelsdyrvirksomheten etter at Stortinget behandlet Meld. St. 8 (2016–2017), men før de daværende regjeringspartiene varslet intensjonen om å foreslå forbud mot hold av pelsdyr i Jeløy-plattformen i januar 2018.

På denne måten legges det opp til særskilt kompensasjon til dem som har investert og utviklet sitt pelsdyrhold etter at Stortinget gikk inn for en bærekraftig utvikling av pelsdyrnæringen.

Det fremlagte lovforslaget er innrettet på en kompensasjonsordning som skal administreres av forvaltningen, og det er ikke innrettet på å kunne regulere en eventuell kompensasjonsordning basert på ekspropriasjonsrettslige prinsipper, der domstolene har en rolle i prosessen for utmåling av kompensasjon.

Departementet har ikke grunnlag for å gi en kvalifisert vurdering av hva den samlede kompensasjonen vil kunne utgjøre dersom ekspropriasjonsrettslige erstatningsprinsipper skulle bli lagt til grunn for utmåling av kompensasjonen. Et eventuelt anslag ville kreve innhenting og vurdering av opplysninger om et representa-

tivt utvalg av norske pelsdyroppdrettere. Det ville videre også blant annet betinge en nærmere vurdering av hvordan de ekspropriasjonsrettslige prinsippene skulle tilpasses en situasjon der det ikke skjer en ekspropriasjon og der avvikling kan skje på ulike tidspunkter, selv om alle eksisterende pelsdyrholdere etter forslaget lovlig kan fortsette sin virksomhet fram til 1. februar 2025.

Vedlegg 3

Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Olaug V. Bollestad til næringskomiteen, datert 22. mai 2019

Vedrørende Prop 99 L (2018–2019) Lov om forbud mot hold av pelsdyr

Jeg viser til spørsmål fra Sosialistisk Venstreparti fremsatt i brev fra næringskomiteens leder 20. mai 2019. Det bes om lovteknisk bistand og beregning av provenyeffekt av følgende alternative forslag:

1.«En modell som sikrer pelsdyrbøndene kompensasjon for realverdien av anleggene, ved at man legger estimert restverdi av realkapital til grunn i stedet for bokført verdi. Her kan estimater fra Samfunnsøkonomisk Analyse (2018) og NIBIO (2018) legges til grunn. Det innebærer at tilskuddet på 420 kroner per avlstispe av mink og 840 kroner pr avlstispe av rev faller bort.»

Samfunnsøkonomisk Analyse har i 2018 på oppdrag fra Pelsdyralslaget beregnet samlet restverdi i 2025 for de som hadde registrerte pelsdyrtisper i 2018, til 520 mill. kroner. I denne beregningen er det lagt til grunn levetid på 50 år for bygningsmassen og 25 år for inventar.

NIBIO har i 2018 på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet beregnet kapitalverdi for mink- og revebruk både basert på saldoavskrivning (som er utgangspunktet for den foreslåtte modellen) og lineær avskrivning. Lineær avskrivning benyttes i driftsgranskingene i jordbruket med en avskrivningsperiode på 15 år for eiendeler i pelsdyrholdet. Basert på en slik beregningsmåte ble sluttverdien av varige driftsmidler i pelsdynæringen anslått til om lag 78 millioner kroner i 2024. Kapitalverdiene vil etter denne beregningsmetoden være mer enn tre ganger så høye i 2019. Det knytter seg noe usikkerhet til beregningen.

I den kompensasjonsordningen som er omtalt i Prop. 99 L (2018–2019), er det med en viss usikkerhet, anslått at dersom en legger til grunn 2019 som siste år med pelsdyrproduksjon for alle pelsdyroppdrettere, tilsier dette en kompensasjon for ikke-realiserbar kapitalbeholdning på om lag 350 mill. kroner (inkludert det foreslåtte tispetillegget). Dersom avviklingen skulle fordele seg likt gjennom avviklingsperioden, vil beløpet bli om lag 305 mill. kroner.

2.«Viser til høringssvaret fra Norsk Landbrukstakst til næringskomiteen i denne saken som viste at tap av realkapital hos pelsdyrbønder som må avslutte pelsdyrproduksjon etter innføring av forbud mot hold av pelsdyr vises best ved taksering av landbrukseiendommer før og etter innføring av forbudet. Vi ber om regjeringens kommentar til dette innspillet.»

Det har vært en betydelig avvikling av pelsdyrhold de siste årene. Omsetningen av pelsdyrgårder har sam-

tidig vært svært begrenset. Det er derfor vanskelig å anslå reell omsetningsverdi. En slik taksering av eiendom uten og med et forbud vil også kunne være hypotetisk, gitt det varslede forbudet. Departementet har ikke grunnlag for å gi et kvalifisert anslag over provenyeffekten av en slik kompensasjonsmodell.

Dersom det skulle legges opp til en slik kompensasjonsordning, vil vi anta at det av hensyn til forsvarlig forvaltning av fellesskapets midler ville være nødvendig å etablere en mulighet til overprøving av de takstverdier som blir fremsatt i et kompensasjonskrav. Det fremlagte lovforslaget er ikke innrettet på å kunne håndtere en slik kompensasjonsmodell.

3.«En modell som sikrer pelsdyrbøndene kompensasjon for alle utgifter knyttet til riving og opprydning, hvor det stilles krav til sortering av avfallet før levering.»

I rapport utarbeidet av Oslo Economics på oppdrag fra Norges Pelsdyralslag i 2018 ble det lagt til grunn et estimat for rivings- og opprydningskostnadene på gjennomsnittlig 750.000 kroner pr. pelsdyrbruk. I høringsinnspill er det angitt et vidt spekter av mulige kostnader ved riving og opprydning. Norges Bondelag mener at opprydningskostnadene vil være om lag 1.100 kroner pr. minktispe og 3.500 kroner pr. revetispe. Klepp Rekneskapslag sier at det er mye som tyder på opprydningskostnadene vil ligge i overkant av 1.000 kroner pr. minktispe. Hvis de sistnevnte tallene er korrekte, vil rivings-/opprydningskostnadene i gjennomsnitt utgjøre i størrelsesorden 1,4 mill. kroner pr. minkbruk og i størrelsesorden 1 mill. kroner pr. revebruk. Det har kommet høringsinnspill som antyder både høyere og vesentlig lavere kostnad ved riving og opprydning enn tallene som fremkommer ovenfor.

Dersom en legger til grunn at alle pelsdyroppdrettere velger å gjennomføre riving og opprydning selv om den foreslåtte loven ikke vil kreve det, og kompensasjonen skal dekke alle utgiftene for oppdrettere som drev pelsdyrproduksjon pr. 15. januar 2018, antar vi at samlede kostnader for staten kan utgjøre opp mot 150 – 250 millioner kroner. I den fremlagte proposisjonen er det foreslått avsatt 50 mill. kroner til delvis kompensasjon av kostnader til riving og rydding.

4.«En modell som sikrer at ingen pelsdyrbønder blir sittende igjen med gjeld knyttet til anlegget etter nedleggningen.»

Ut fra den informasjonen departementet har fått i forbindelse med høringen, vil det ikke være mulig i alle tilfeller å fastslå hvor mye av hver enkelt produsents

gjeld som direkte kan henføres til pelsdyrvirksomheten. Det er derfor ikke mulig å gi noe provenyanslag for en slik kompensasjonsmodell. Departementet mener også at kompensasjonsordningen i utgangspunktet bør likebehandle oppdrettere uavhengig av deres personlige økonomiske situasjon.

5.«En modell som sikrer pelsdyrbønder som ikke kommer i annet arbeid, får kompensasjon for tapt inntekt i inntil 3 år.»

En rekke pelsdyroppdrettere har allerede annen landbruksproduksjon eller annet inntektsgivende arbeid. Videre vil den foreslåtte omstillingspakken sammen med avviklingsperioden, bidra til å lette overgangen til annen virksomhet. Spørsmålet om hvor mange oppdrettere som vil gå ledige i kort eller lang tid etter at de har måttet avvikle, og hvilket inntektstap de vil lide, er blant annet diskutert i Menons rapport *Samfunnsøkonomiske konsekvenser og pelsdyroppdretteres tap av et forbud mot pelsdyroppdrett* (2016), men det har vært reist innvendinger som gjelder i hvilken grad den artikkelen Menon viser til i sin utredning (Salvanes m.fl) er treffende for pelsdyrnæringen. Generelt vil beregninger av fremtidig inntektstap for pelsdyroppdrettere være svært følsomme for de forutsetningene (om blant annet arbeidsmarkedet, skinnpriser og kostnader til før) som legges inn i beregningen. På denne bakgrunn kan ikke departementet gi anslag på hvor mange som ikke vil komme i arbeid, og for inntektstapet disse vil få, som kan gi grunnlag for å beregne provenyeffekten det spørres om.

6.«En modell som sikrer pelsdyrbønder som vil være over (f.eks) 62 år i 2025, kompensasjon for tapt inntekt fram til pensjonsalder 67 år.»

Departementet har ikke detaljert oversikt over aldersfordelingen hos norske pelsdyrbønder og heller ikke informasjon om den enkelte oppdretters inntekt fra pelsdyrholdet. Beregninger av fremtidig inntektstap vil også være svært følsomme for de forutsetningene som legges inn i beregningen. Samfunnsøkonomisk Analyse har på oppdrag fra Pelsdyralslaget indikert at dersom det samlede driftsmessige tapet skal kompenseres for alle oppdrettere som er yngre enn 67 år, vil dette de første årene etter 2025 utgjøre mer enn 100 millioner kroner pr. år. Jeg gjør oppmerksom på at det her er tatt utgangspunkt i et beregnet driftsresultat der det er lagt til grunn høyere skinnpris enn det som har vært langsiktig trendpris. I følge rapporten fra Samfunnsøkonomisk Analyse 2018 var drøyt 30 % av norske pelsdyroppdrettere i aldersgruppen 51-60 år i 2018.

7.«En modell hvor estimert pensjonstap utover alderspensjon fra folketrygden for oppdrettere som ikke har annen oppspart pensjon, beregnes.»

Det er uklart for meg hvilken pensjon utover alderspensjon fra folketrygden det siktes til i dette spørsmålet. Hvis det med spørsmålet tenkes på hva den enkelte ville ha fått f.eks. ved overdragelse av bruket til neste generasjon rundt eget pensjoneringstidspunkt, har jeg dessverre ikke grunnlag for å gi noe estimat. Det ville også i tilfelle være svært krevende å utforme en slik kompensasjonsmodell.

8.«I sitt høringssvar til næringskomiteen ba Pelsdyralslaget om en erstatning ut i fra følgende modell. Vi ber om beregning av provenyeffekt og lovteknisk bistand for å innføre en slik modell:

«For at bøndene ikke skal lide et økonomisk tap, må det legges ekspropriasjonsrettslige prinsipper til grunn for utmåling av erstatning. Dette innebærer at en av to modeller kommer til anvendelse:

- 1. Kompensasjon for investeringer og tap, ved at det må gjennomføres en individuell taksering av samtlige produksjonsanlegg, inkludert alle kostnader til avvikling av driften.*
- 2. **Sluttpakke eller oppkjøp av retten til å drive pelsdyr, ved at det beregnes en kapitalisert verdi av driftsoverskuddet knyttet til pelsdyrdriften. Dette kan for eksempel gjøres ved å beregne gjennomsnittlig driftsoverskudd fra driften siste 10 år, som kapitaliseresetter gjeldende kapitaliseringsrente.***

Det bør gis valgfrihet til bøndene med hensyn til hvilken ordning som velges.»»

Jeg viser her til mitt svar på spørsmål fra Arbeiderpartiet, besvart i brev til næringskomiteen 20. mai 2019.

Når det gjelder spørsmålet om lovteknisk bistand, vil utforming av en eventuell lovbestemmelse om at det skal legges ekspropriasjonsrettslige prinsipper til grunn for kompensasjonen være avhengig av hvilke produsenter Stortinget eventuelt mener skal defineres å ha blitt utsatt for en rådighetsinnskrenkning som kvalifiserer for slik kompensasjon. For eksempel vil det være spørsmål om Stortinget ønsker at de som har avviklet før forbudet blir vedtatt eller avvikler tidlig i avviklingsperioden, skal være kvalifisert for behandling etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper.

9.«Sluttpakke eller oppkjøp av retten til å drive pelsdyr, ved at det beregnes en kapitalisert verdi av driftsoverskuddet knyttet til pelsdyrdriften. Dette kan for eksempel gjøres ved å beregne gjennomsnittlig driftsoverskudd fra driften siste 10 år, som kapitaliseres etter gjeldende kapitaliseringsrente for en periode på tre, fem og ti år.»

For å kunne gi et anslag over provenyeffekt av en kompensasjonsordning basert på kapitalisert verdi av driftsoverskuddet for eksempel de 10 siste årene, ville det være nødvendig med innhenting av detaljert infor-

masjon fra et representativt utvalg pelsdyroppdrettere. Departementet har derfor ikke mulighet til å gi et kvalifisert anslag innen den korte fristen som er satt for svar.

Vedlegg 4**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Olaug V. Bollestad til næringskomiteen, datert 23. mai 2019****Vedrørende Prop 99 L (2018–2019) Lov om forbud mot hold av pelsdyr**

Jeg viser til spørsmål fra næringskomiteens leder, Geir Pollestad fra Senterpartiet, i brev 20. mai 2019.

1. «Er det regjeringens utgangspunkt at ingen pelsdyrbønder skal tape økonomisk på en avvikling av næringen?»

Avvikling av pelsdyrnæringen vil resultere i tapte inntekter og slik sett være et økonomisk tap for de som lever av næringa i dag. Regjeringen har derfor foreslått å gi en kompensasjon som sammen med en relativt lang avviklingsperiode, skal ivareta hensynet til de som rammes av forbudet på en best mulig måte.

2. «Hva er sammenhengen mellom bokført verdi og markedsverdi før vedtak om avvikling ble varslet?»

Det er ingen direkte sammenheng mellom bokført verdi og markedsverdi. Det er vurderinger i henhold til regnskapsloven, og handlingsrommet som dette regelverket gir, som styrer nivået på bokført verdi til pelsdyrbruk i Norge. Dette innebærer at bokført verdi kan avvike fra den verdien en eiendel har i markedet.

3. «Hva vil kostnadene ved å gi bøndene full erstatning (holdes økonomisk skadesløse) være?»

Departementet har ikke utredet hva det vil koste å holde alle pelsdyrbøndene økonomisk skadesløse, og svaret på dette vil avhenge av en rekke forutsetninger. Samfunnsøkonomisk Analyse har på oppdrag fra Norges Pelsdyrslag laget en analyse basert på anslått restverdi av investert realkapital og kompensasjon for fremtidig inntektstap. Restverdien av kapitalen i 2025 er beregnet til 520–767 millioner 2018-kroner, hvor det laveste tallet (520 millioner kroner) gjelder de som hadde registrerte tisper i 2018. I et scenario med full kompensasjon for inntektstap fram til pensjonsalder har Samfunnsøkonomisk Analyse beregnet et samlet kompensasjonsbehov på 2,3–2,55 milliarder 2018-kroner. Ved kompensasjon for inntektstap i 10 år vil det tilsvarende tallet være 1,57–1,82 milliarder kroner.

Oslo Economics har på oppdrag fra Norges Pelsdyrslag kommet til at det økonomiske tapet for pelsdyroppdretterne vil være mellom 433 millioner kroner og 8747 millioner kroner, avhengig av hvilke forutsetninger som legges inn med hensyn til fremtidig skinnpris, eiers alternativinntekt og avkastningskrav.

4. «Hvordan kan lovteksten utformes om målet er å gi bøndene erstatning etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper og individuell behandling?»

I Prop. 99 L (2018–2019) er det lagt til grunn at det ikke er grunnlag for erstatning etter en analogisk anvendelse av Grunnloven § 105 når forbudet kombineres med forslaget til avviklingsperiode og kompensasjonsordning. På denne bakgrunn er ikke en lovbestemmelse om erstatning etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper utredet, og jeg finner det ikke riktig å utarbeide et forslag til ordlyd i en slik bestemmelse nå. Som en mulig illustrasjon fra et annet område, viser jeg likevel til bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 50 og 51.

Den nærmere utforming av en lovbestemmelse om at det skulle legges ekspropriasjonsrettslige prinsipper til grunn for kompensasjonen ville være avhengig av hvilke produsenter Stortinget eventuelt mener skal defineres å ha blitt utsatt for en rådighetsinnskrenkning som kvalifiserer for slik kompensasjon. For eksempel vil det være spørsmål om Stortinget ønsker at de som har avvirket før forbudet blir vedtatt, eller avvikler tidlig i avviklingsperioden, skal være kvalifisert for behandling etter ekspropriasjonsrettslige prinsipper.

5. «Hvordan kan en lovfesting av import- og omsetningsforbud for pels i Norge utformes?»

Før et slikt forbud eventuelt vedtas, må det vurderes om dette vil være en teknisk regel som faller inn under lov 17. desember 2004 nr. 101 om europeisk meldeplikt for tekniske regler m.m., slik at de relevante bestemmelser i denne loven blir fulgt. I forberedelsen måtte det også vurderes hvilke produkter som skulle falle inn under et slikt forbud med hensyn til hvilke dyr pelsen skal stamme fra, og hvordan sammensatte produkter skal behandles. Jeg finner det ikke riktig å utarbeide forslag til ordlyd i en slik bestemmelse nå, men fra et rent lovteknisk synspunkt ville det være mulig, om enn krevende, å utforme en slik bestemmelse. Jeg viser for øvrig til vurderingene i Meld. St. 8 (2016–2017) Pelsdyrnæringen punkt 11.5.3.

«Kan departementet, ut fra kunnskapen om næringen og den foreslåtte erstatningsordningen, garantere at ingen må gå fra gård og grunn på grunn av avviklingsvedtaket?»

Som det fremgår av svaret på spørsmål 1, har departementets utgangspunktet vært at en relativt lang avviklingsperiode i kombinasjon med kompensasjonsordningen vil gi de som rammes av forbudet tid og økonomi til å kunne omstille seg til annen virksomhet. Samti-

dig vil andre forhold, både når det gjelder inntekter og utgifter i pelsdyrvirksomheten (for eksempel skinnpriser og fôrutgifter), og andre sider ved oppdretterens økonomi (herunder formue / gjeld) være viktige faktorer. Departementet har utformet en kompensasjonsordning som likebehandler oppdrettere uavhengig av deres personlige økonomiske situasjon.

Vedlegg 5**Brev fra Landbruks- og matdepartementet v/statsråd Olaug V. Bollestad til næringskomiteen, datert 3. juni 2019****Vedrørende Prop 99 L (2018–2019) Lov om forbud mot hold av pelsdyr**

Jeg viser til spørsmål fra næringskomiteens leder, Geir Pollestad fra Senterpartiet, i brev 31. mai 2019.

1.Hvordan vurderer departementet en modell der man skal «beregne en individuell kompensasjon basert på bokført verdi som hensyntar gjeldssituasjonen tilknyttet pelsdyrdriften på hvert enkelt bruk?»

Departementet har ikke grunnlag for å gi en vurdering av en slik modell uten nærmere informasjon om hvordan det skal tas hensyn til gjeldssituasjonen.

2.På hvilken måte vil en slik modell skille seg fra den modell som er beskrevet i proposisjonen?

Det er ikke mulig å besvare dette spørsmålet uten en nærmere detaljering av på hvilken måte det skal tas hensyn til gjeldssituasjonen.

3.Hvor mye vil dette øke kompensasjonen sammenlignet med modellen beskrevet i proposisjonen?

Her viser jeg til svarene på de to spørsmålene ovenfor.

4.Vil det på kombinasjonsbruk være mulig å skille hvilken del av gjelden som er knyttet til hhv. pelsdyrdriften og annen gårdsdrift?

Ut fra innspill departementet fikk i høringen av lovforslaget, vil det i en rekke tilfeller ikke være mulig konkret å fastslå hvor stor andel av gjelden som er direkte knyttet til pelsdyrvirksomheten.

5.Er det mulig å utforme en erstatningsordning basert på bokførte verdier som har som mål at ingen skal bli sittende igjen med gjeld etter avviklingen?

Nei, ikke dersom kompensasjonsordningen utelukkende skal være basert på bokførte verdier.

6.Er det ut fra prinsippet om likebehandling mulig å ta hensyn til gjelden ved utforming av erstatningsordningen?

I lovproposisjonen har departementet lagt opp til en kompensasjonsordning der utmålingen ikke skjer ut fra en vurdering av oppdretternes gjeld eller personlige økonomiske situasjon for øvrig. Departementet mener et slikt utgangspunkt bidrar til likebehandling.

7.Kan departementet gi en vurdering om det vil være akseptabelt å ta hensyn til gjelden i en erstatningsutmåling ut fra følgende eksempel: «Bonde A og B driver to like pelsdyrgårder. Begge gårdene har en bokført verdi på 1

million. Bonde A har prioritert å betale ned gjelden og er gjeldfri. Bonde B har ikke prioritert å betale ned gjeld på minnhuset, men har brukt overskuddet til å vedlikeholde bolighuset sitt, og har fortsatt 2 millioner i gjeld.» Vil det ut fra forvaltningsmessige prinsipper være lov å gi de to ulik erstatning?

Det finnes eksempler på at lovgiver har bestemt at overføringer fra staten til private på ulike måter gjøres til gjenstand for en behovsvurdering.

8.Hvor stor bokført verdi vil et pelsdyrhus som i 2017 hadde en bokført verdi på 1 000 000 kroner ha når oppdretteren avslutter pelsdriften i januar 2025?

Hvilken bokført verdi et pelsdyrhus vil ha på dette tidspunktet, vil avhenge av hvilken avskrivningssats den aktuelle pelsdyroppdretteren benytter hvert enkelt år fram til og med 2024. For eksempel vil bruk av en årlig avskrivningssats på 10 prosent, som per i dag er maksimal avskrivningssats, resultere i en bokført verdi pr. 31.12.2024 på i overkant av 478 000 kroner.

Hvis spørsmålet skal forstås som et spørsmål om kompensasjonsutmåling basert på den kompensasjonsordningen som er omtalt i lovproposisjonen, og det angitte beløpet representerer samlet bokført verdi for drifts- og anleggskapital brukt i pelsdyrvirksomheten, vil en slik pelsdyrvirksomhet som avslutter pelsdriften i januar 2025, få en kompensasjon på 601700 kroner. Den samlede kompensasjonen for ikke-realiserbar kapitalbeholdning vil i tillegg omfatte et beløp utmålt ut fra antall avlstsiper.

9.Hvor store bokførte verdier var det knyttet til pelsdyrnæringen per 15. januar 2018?

NIBIO har på oppdrag fra departementet benyttet ulike metoder for å beregne verdi på varige driftsmidler i pelsdyrholdet. Kapitalverdiene antas å ligge på rundt 305 millioner kroner ved årsskiftet 2017/2018, men det er en viss usikkerhet knyttet til dette. Anslaget over de samlede kapitalverdiene er ikke avgjørende for utmåling av kompensasjon til den enkelte.

10.Det vises til pressekonferansen til regjeringspartiene 29. mai 2019 om et justert opplegg for kompensasjon. På hvilke konkrete punkter skiller den løsningen som der ble presentert seg fra det opplegget som er skissert i proposisjonen?

Departementet har ikke grunnlag for å uttale seg om og gjøre vurderinger av hva som ble presentert på en pressekonferanse som ikke ble gjennomført i departe-

mentets regi, uten en nærmere konkretisering av hva som ble presentert og ønskes vurdert.

11.Hva legger regjeringen i «individuell behandling» i proposisjonen og hvordan skiller det seg fra det som ble presentert om «individuell behandling» på pressekonferansen?

I proposisjonen er det lagt opp til en individuell utmåling av kompensasjon med utgangspunkt i bokførte verdier og antall tisper i den enkelte pelsdyrvirksomhet.

Departementet har ikke grunnlag for å uttale seg om og gjøre vurderinger av hva som ble presentert på en pressekonferanse som ikke ble gjennomført i departementets regi, uten en nærmere konkretisering av hva som ble presentert og ønskes vurdert.

12.Vil den enigheten som ble presentert av regjeringspartiene på pressekonferansen sikre at ingen blir sittende igjen med gjeld som følge av avviklingen?

Departementet har som nevnt ovenfor, ikke grunnlag for å uttale seg om og gjøre vurderinger av hva som ble presentert på denne pressekonferansen. Ut fra det som er svart på et annet spørsmål ovenfor, vil pelsdyrproduzenters gjeld kunne være knyttet til mange ulike formuesgjenstander og økonomiske disposisjoner.

13.Statsminister Erna Solberg skriver i et brev til Ingeborg Dolve 23. mai 2019 at overgangsordningen og kompensasjonsordningen skal virke «slik at de ikke taper alt for mye på det.» Har regjeringen gått bort fra det prinsippet som er uttalt av blant annet tidligere landbruksminister Dale om at ingen skal lide økonomisk tap?

Jeg er ikke kjent med en slik uttalelse fra tidligere landbruks- og matminister Dale. Den foreslåtte kompensasjonsordningen skal sammen med avviklingsperioden avdempe negative virkninger et forbud mot hold av pelsdyr har for pelsdyroppdrettere, men er ikke utformet ut fra et slikt prinsipp som er nevnt i spørsmålet. Jeg viser for øvrig til omtalen av kompensasjonsordningen i Prop. 99 L (2018–2019).

14.Det bes om lovteknisk bistand til å utforme en lovtekst som slår fast prinsippet om at ingen pelsdyrbønder skal lide økonomisk tap som følge av avviklingen.

Som nevnt bygger ikke forslaget i Prop. 99 L (2018–2019) på dette prinsippet, og det kan problematiseres blant annet på bakgrunn av de rettslige vurderinger som fremgår av proposisjonen og på bakgrunn av at eventuelle tap og størrelsen på disse vil bero på flere forhold. I en slik vurdering måtte det også tas stilling til om dette skal innebære kompensasjon for fremtidige inntektstap og eventuelt prinsipper for beregning av dette. Jeg finner det ikke riktig å utforme en slik lovtekst.

